

1 MT300 – MĚNOVÁ TEORIE A POLITIKA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Peněžní standardy a svobodné bankovníctví

Struktura

Peněžní standardy

Varianty bankovních systémů

Základní popis svobodného bankovníctví

Kritika centrálních bank a peněžního systému

Požadavky na obnovení krytí peněz zlatem

Peněžní standardy (I)

Zlatý standard (standard zlaté mince)

V oběhu jsou plnohodnotné
či neplnohodnotné mince ze zlata,
nebo bankovky plně kryté zlatem.

Standard zlatého slitku

V oběhu jsou bankovky od stanoveného
vyššího množství směnitelné za zlato
(za zlaté slitky a zlaté mince).

Standard zlaté rezervy

Bankovky nejsou povinně směnitelné
za zlato a objem jejich emise je limitován
v poměru k zásobám zlata emitenta.

Peněžní standardy (II)

Standard zlaté devizy

Některé národní měny jsou směnitelné za jinou národní měnu, která je směnitelná za zlato.

Standard zlaté měny (zlatý dolarový standard)

Směnitelnost za zlato existuje pouze u amerického dolaru a platí pro zahraniční centrální banky.

Nařízený standard (*fiat standard*)

V oběhu jsou peníze bez jakékoli vazby na měnové zlato. Omezeně lze zlato použít k úhradě zahraničních závazků.

Varianty bankovních systémů

Národní centrální banky

Měnovou politiku provádí centrální banka
Bankovní systém je dvoustupňový

Měnové unie

Měnovou politiku provádí společná centrální banka
Bankovní systém je dvoustupňový

Měnové rady (currency boards)

Měnová politika je spojena s vývojem devizových rezerv
Bankovní systém je dvoustupňový

Oběh zahraniční měny (dolarizace)

Měnová politika je extrémně omezena
Bankovní systém je dvoustupňový

„Svobodné bankovníctví“ (free banking)

Měnová politika neexistuje
Bankovní systém je *jednostupňový*

Svobodné bankovníctví (I)

Základní popis

Kritika centrálních bank

Emisní monopol
Vynucená kupní síla peněz

*Centrální banky
je nutné zrušit*

Kritika peněžního systému

Neexistuje plné krytí peněz
Peníze nejsou směnitelné za „kvalitní komodity“

Soukromé peníze různých emitentů

Konkurence mezi penězi je prospěšná
Stabilizace kupní síly peněz

Regulace a dohled bank

Pouze základní pravidla, i pro vstup
Tržní disciplína a soukromé instituce dohledu

Platební a zúčtovací centrum

Soukromé (existují i v současnosti)
(Možná by plnilo i roli věřitele poslední instance)

Svobodné bankovníctví (II)

Kritika centrálních bank (I)

Kritika centrálních bank

Emisní monopol: vynucená kupní síla obíhajících peněz; vývoj kupní síly je určován měnovou politikou centrální banky.
*Centrální banky nemají monopol na emisi všech peněz.
Peníze „do ekonomiky“ jsou emitovány obchodními bankami.*

Státní byrokratické instituce, respektují politické zájmy.
Centrální banky jsou ve vyspělých zemích již samostatně se zákonem stanoveným cílem podpory cenové stability.

Manipulují s tržní úrokovou mírou, resp. ji určují.
*Stanoví své vlastní úrokové sazby, žádnou úrokovou míru.
Ostatní banky mohou na změny reagovat – ale nemusejí.*

Nedokázaly ani nedokážou zabránit vzniku finančních krizí.
*Zmírňování následků; „často“ krizím zabránily.
finanční krize vznikaly i v systémech bez centrálních bank.*

Svobodné bankovníctví (III)

Kritika centrálních bank (II)

Kritika centrálních bank

Měnovými zásahy narušují tržní prostředí.

Na tržní nástroje měnové politiky nemusejí ostatní banky reagovat. Tržní prostředí je „narušeno“ především regulačními pravidly (→ bankovní oligopol), která existovala i ve svobodném bankovníctví.

Pomáhají přežít i neefektivním bankám = deformace trhu.
Systemové riziko, too-big-to-fail.

Vznikly z „pochybných“ důvodů.

Historický argument, v současnosti již nemůže obstát.

Kritika peněžního systému

Peníze nemají reálné krytí a systém je náchylný k inflaci
→ je nutné obnovit plné krytí peněz a jejich směnitelnost.

Svobodné bankovníctví (IV)

Kritika peněžního systému

Současné peníze nemají žádné reálné krytí

Obnovení (plného) krytí peněz zlatem (či jinými komoditami).
*Nereálné; nedostatek zlata; „zlatá nespravedlnost“;
nemožnost multiplikace – drastické omezení úvěrů.*

Obnovení (neomezené) povinné směnitelnosti peněz za zlato.
*Nereálné, vždy by existovala omezení (např. poplatky za směnu);
→ změny tržní ceny zlata by měly dopady na emitenty;
srov. 60. léta 20. století: Zlatý pool.*

Krytí současných peněz:
*Peníze jsou plně kryté aktivy emitentů
(kvalita aktiv může být sporná).*

Obnovení plného krytí peněz zlatem (I)

Argumenty proti

Nedostatek zlata pro měnové účely

Podíl zlata v tržním ocenění na množství peněz (měnové bázi či měnových agregátech) je velmi nízký a stále klesá (Chile: 250 kg).

Nerovnoměrné rozložení nalezišť zlata ve světě

Extrémní „zlatá nespravedlnost“: 57 % těžby ↔ 7 zemí;
zásoby zlata v centrálních bankách: 5 zemí 55 % (USA 25 %).

Změny tržních cen zlata (↔ garantované ceny u emitentů)

Růst tržních cen zlata → zpětná výměna peněz u emitentů;
pokles tržních cen zlata → prodeje zlata emitentům za vyšší ceny.

Obnovení plného krytí peněz zlatem (II)

Argumenty proti

Nerostné zlaté bohatství nelze aktivně ovlivnit

Množství peněz v oběhu = klíčová makroekonomická veličina, nelze ji vázat na bohatost zlatých nalezišť.

Měnová politika

Měnová politika může výrazně ovlivnit cenový a ekonomický vývoj i zdraví bankovního systému v zemi.

Historický vývoj

Peníze kryté zlatem (stříbrem) postupně nahrazovány nekrytými penězi, a to také na základě tržní poptávky (+M ↔ +Q).